

Försvarsutskottet

Statsrådets redogörelse om förändringen i den utrikes- och säkerhetspolitiska omgivningen

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om förändringen i den utrikes- och säkerhetspolitiska omgivningen (SRR 2/2026 rd): Ärendet har remitterats till försvarsutskottet för utlåtande till utrikesutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- statsminister Petteri Orpo, statsrådets kansli
- utrikesminister Elina Valtonen, utrikesministeriet
- försvarsminister Antti Häkkänen, försvarsministeriet
- justitiekansler Janne Salminen, Justitiekanslersämbetet
- kommandör för försvarsmakten, general Janne Jaakkola, Försvarsmakten
- understatssekreterare Outi Holopainen, utrikesministeriet
- strategidirektör Antti Helanterä, utrikesministeriet
- rättschef Kaija Suvanto, utrikesministeriet
- ambassadråd Heli Hyypiä, utrikesministeriet
- ambassadråd Heikki Karhu, utrikesministeriet
- ambassadör Piritta Asunmaa, utrikesministeriet
- ambassadör Marja Liivala, utrikesministeriet
- specialmedarbetare Matilda af Hällström, utrikesministeriet
- överdirektör Otto Saxén, försvarsministeriet
- lagstiftningsdirektör Hanna Nyholm, försvarsministeriet
- konsultativ tjänsteman Tiina Raijas, försvarsministeriet
- specialsakkunnig Peppi Heinikainen, försvarsministeriet
- specialmedarbetare Dani Niskanen, försvarsministeriet
- diplomatisk rådgivare Marja Koskela, statsrådets kansli
- chef för geopolitik och sociala relationer Mikko Hautala, Nokia Oyj
- direktör Hiski Haukkala, Utrikespolitiska institutet
- programdirektör Harri Mikkola, Utrikespolitiska institutet
- direktör Kristi Raik, International Centre for Defence and Security
- professor Tuomas Forsberg
- äldre forskare Matti Pesu, Utrikespolitiska institutet

Utlåtande FsUU 10/2026 rd

- forskare Jyri Lavikainen, Utrikespolitiska institutet
- universitetslärare Tapio Juntunen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Distinguished Associate Fellow Dr Tarja Cronberg, Stockholm International Peace Research Institute
- äldre forskare Tytti Erästö, Stockholm International Peace Research Institute
- professor Katri Pynnöniemi
- äldre universitetslektor Juha Vuori, Åbo universitet
- ICAN Finland
- Finlands Röda Kors.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

(1) I juni 2024 lämnade statsrådet en utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse (SRR 3/2024 rd) till riksdagen. Redogörelsen innehåller en omfattande bedömning av Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska omgivning och fastställer målen och prioriteringarna för Finlands verksamhet under de närmaste åren.

(2) Efter att redogörelsen blev klar har det skett stora förändringar i det världspolitiska läget. De största förändringarna gäller Förenta staternas utrikespolitik, läget i Rysslands anfallskrig mot Ukraina och fredsinsatserna i Ukraina, eskaleringen i Mellanöstern efter USA:s och Israels attack mot Iran och Irans attacker mot flera länder i regionen samt den arktiska säkerheten som i allt högre grad lyfts upp på den internationella politikens agenda. Den aktuella redogörelsen 2026 (SRR 2/2026 rd) kompletterar 2024 års utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelse med de betoningar som beskrivs ovan. Utskottet lämnade också utlåtande om redogörelsen 2024 (FsUU 10/2024 rd).

(3) Utskottet anser att den bedömning av den säkerhetspolitiska miljön som presenteras i redogörelsen är motiverad. Det långvariga hot mot den euroatlantiska säkerheten som Ryssland utgör har enligt utskottet bedömts korrekt. Utskottet betonar att det största och långvarigaste hotet mot Nato är Ryssland, som strävar efter att anpassa den europeiska säkerhetsarkitekturen efter sina strategiska mål. Ryssland använder kärnvapenhot regelbundet som en del av sin påverkan och strävar samtidigt efter att försvaga alliansens enighet och sammanhållning. Detta understryker vikten av trovärdig avskräckning, gemensamt försvar och politisk enighet mellan allierade.

(4) I de snabba förändringarna accentueras kontinuitetens betydelse. Även om den internationella omvärlden förändras snabbt och delvis svåröversägligt, kvarstår de centrala utgångspunkter som Finland valt. För att trygga Finlands självständighet, territoriella integritet och medborgarnas säkerhet krävs en konsekvent och långsiktig utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik som fungerar också när omständigheterna förändras.

Utlåtande FsUU 10/2026 rd

(5) Utskottet konstaterar att den nuvarande säkerhetspolitiska miljön präglas av en grå fas mellan krig och fred. Finland är inte i krig, men inte heller i ett sådant stabilt fredstillstånd som man länge varit van med i Europa. Konkurrens mellan stater, hybridhot, cyberpåverkan, informationspåverkan och olika påtryckningsmedel har blivit bestående inslag i omvärlden. I en sådan situation accentueras betydelsen av samhällets beredskap, försvarsförmåga och kriställighet. Finland måste kunna anpassa sig efter nya utmaningar.

(6) Utskottet betonar att grunden för Finlands säkerhet också som militärt allierad stat är en stark nationell försvarsförmåga. Också Nato förutsätter detta av sina medlemsländer i enlighet med artikel 3 i Nordatlantiska fördraget. Natomedlemskapet stärker Finlands säkerhet väsentligt, men det undanröjer inte betydelsen av den nationella försvarsförmågan, försvarsviljan eller den övergripande säkerheten. Den allmänna värnplikten, en omfattande reserv och en hög försvarsvilja är också i fortsättningen centrala faktorer för den nationella försvarsförmågan.

(7) Försvarsutskottet granskar redogörelsen med avseende på sitt eget ansvarsområde och fokuserar särskilt på vilka faktorer och utvecklingsförlopp som inverkar på Finlands försvar som del av alliansen.

De transatlantiska relationerna är i en brytningsfas

(8) De transatlantiska relationerna är fortfarande av central betydelse för Finlands och Europas säkerhet. Förenta staterna är den militärt mest betydande medlemmen i Nato och en avgörande aktör med tanke på alliansens gemensamma avskräckning och trovärdiga försvar. Finlands försvarspolitiska förhållande till Förenta staterna är starkt, och enligt uppgift framskrider också genomförandet av avtalet om försvarssamarbete (DCA) väl. Ett fungerande förhållande illustreras också väl av de amerikanska truppernas aktiva övningsverksamhet i Finland. Utskottet påpekar att betydelsen av F-35-upphandlingen inte kan underskattas när man upprätthåller ett nära samarbete.

(9) Den förändrade internationella omvärlden kräver dock en realistisk bedömning av utvecklingen av de transatlantiska förbindelserna. President Trumps utrikespolitik har präglats av oförutsägbarhet, vilket har ökat osäkerheten i den internationella politiken. Finlands och Europas säkerhet stöder sig fortfarande i hög grad på Förenta staterna, vars militära kapacitet, underrättelseförmåga, kärnvapenavskräckning och försvarsindustriella kapacitet är avgörande för Europas säkerhet.

(10) Kinas framväxt som den viktigaste strategiska utmaningen för Förenta staterna och det faktum att Förenta staterna allt mer riktar sin uppmärksamhet till det indopacifiska området, men också till Mellanöstern i vid bemärkelse, understryker behovet av att stärka Europas eget ansvarstagande och minska det långsiktiga beroendet av Förenta staternas resurser så snabbt som möjligt. Utskottet påpekar att Förenta staternas krig mot Iran konkret har visat att inte ens supermaktens resurser är obegränsade. Utskottet påpekar att Förenta staternas uppmärksamhet och resurser i ett läge med många olika kriser kan fördelas på flera krisområden samtidigt, vilket kan försvåra stödet till europeiska allierade.

Utlåtande FsUU 10/2026 rd

(11) Förenta staternas mål är Nato 3.0, där de europeiska Natoländerna har ett betydligt större ansvar för alliansens försvar och säkerhet. Ett av de viktigaste verktygen för att uppnå detta mål är Natos försvarsplaneringsprocess (NDPP), genom vilken alliansens förmågor, kompatibilitet och de europeiska medlemsländernas kapacitet att bära ett större ansvar för det gemensamma försvaret utvecklas. Den nya fyraåriga NDPP-processen inleds 2027 med att ett politiskt styrdokument upprättas.

(12) Enligt de sakkunniga som utskottet hört är förändringen i Nato permanent och det finns ingen återgång till den tidigare säkerhetspolitiska miljön eller ansvarsfördelningen. Förenta staterna har i sina strategidokument åtagit sig att även i fortsättningen sörja för alliansens kärnvapenavskräckning, men när det gäller konventionella förmågor får de europeiska Natoländerna häfter betydande nya skyldigheter, vilket innebär att de europeiska medlemsländerna måste ta ett större ansvar för det europeiska försvaret. Utskottet påpekar att Europas stärkta försvarsförmåga och större ansvarstagande kan öka Förenta staternas intresse för att fortsatt engagera sig i alliansens verksamhet. En mer balanserad ansvarsfördelning stärker därigenom hela den transatlantiska gemenskapens trovärdighet och hållbarhet.

(13) Utskottet instämmer i redogörelsens linje att de transatlantiska relationen ska byggas utifrån våra egna värden och intressen med fokus på våra styrkor.

Finland som medlem i alliansen

(14) Utskottet betonar att Finlands Natomedlemskap bör ses i ett perspektiv på säkerhetspolitisk aktivitet och inte enbart med fokus på säkerhetsgarantier. I och med medlemskapet har Finland möjlighet att stärka sin position som säkerhetsgarant.

(15) Utskottet anser att Finland målmedvetet bör delta i planeringen av alliansen, utvecklandet av det regionala försvaret och i sådana samarbetsstrukturer som stärker Finlands och närområdets säkerhet. Finlands höga nationella försvarsförmåga, verksamhetsmodellen för den övergripande säkerheten, reservistsystemet och förmågan att agera i krävande nordliga förhållanden utgör i detta avseende en betydande strategisk styrka.

(16) Ju starkare Europas förmåga att ta ansvar för sin egen säkerhet är, desto mer balanserad och handlingskraftig är också arbetsfördelningen inom alliansen. Utskottet instämmer i det som sägs i redogörelsen om att Finland aktivt deltar i bygget av ett mer europeiskt Nato och betonar de allierades gemensamma engagemang att fullgöra de åtaganden som gäller försvarsutgifter och förmågemål.

(17) Finland har förbundit sig till det mål för Natos försvarsutgifter som fastställdes gemensamt vid toppmötet i Haag 2025. Enligt målet ska utgifterna för alliansens försvar och säkerhet höjas till fem procent av bruttonationalprodukten senast 2035. Av femprocentmålet utgör 3,5 procent egentliga försvarsutgifter och 1,5 procent mer omfattande säkerhets- och försvarsinvesteringar. Enligt planen för de offentliga finanserna stiger utgifterna för Finlands hårda försvar till 3,2 procent fram till 2030. Utskottet noterar att Finland redan nu överskrider Natos mål i fråga om den senare kategorin, eftersom nivån på säkerhets- och försvarsinvesteringarna är cirka 2,4 procent på årsnivå.

Utlåtande FsUU 10/2026 rd

(18) Utskottet ser det som nödvändigt att alla Natoländer åtar sig att nå de försvarsutgiftsmål som fastställdes i Haag. För det första handlar det om alliansens inre sammanhållning, där fripassagerare inte får tillåtas. Dessutom innebär en otillräcklig satsning på de mål som utvecklas genom Natos försvarsplaneringsprocess oundvikligen att de uppställda förmågemålen inte kommer att uppnås. Utskottet påpekar att i värsta fall kan de europeiska Natoländernas oförmåga att ersätta Förenta staternas förmågor minska Förenta staternas vilja att överföra ansvaret på ett kontrollerat sätt.

Det arktiska områdets växande betydelse

(19) Det arktiska områdets säkerhetspolitiska betydelse ökar ytterligare som en del av stormaktskonkurrensen, där militär närvaro, logistisk tillgänglighet, kritiska naturresurser, teknisk konkurrens och nya sjöförbindelsers strategiska betydelse är kopplade till varandra. Utvecklingen har ett direkt samband med den euroatlantiska säkerheten, försvaret av Natos nordliga flank och Förenta staternas strategiska intressen. Enligt utredning till utskottet har Finlands arktiska politik betonat de ekonomiska möjligheterna mer än vad som hade varit motiverat, samtidigt som de säkerhetspolitiska riskerna har underskattats.

(20) Det arktiska området har en exceptionell betydelse i Rysslands säkerhets- och försvarspolitik. Särskilt Kolahalvöns militära betydelse för Rysslands strategiska avskräckning gör norra Europa till en säkerhetspolitiskt central verksamhetsmiljö.

(21) Utskottet konstaterar att Natos närvaro i Arktis har stärkts sedan insatsen Arctic Sentry inleddes. Syftet med insatsen är att stärka alliansens närvaro, övervakning och avskräckning i Arktis. Insatsen baserar sig särskilt på en närmare samordning av de allierades förmågor, övningar och underrättelseinhämtning i norr. Bakom insatsen ligger i synnerhet Rysslands arktiska militarisering och alliansens vilja att visa Förenta staterna att farhågorna om till exempel Grönlands försvarsmässiga betydelse tas på allvar.

(22) Utskottet anser att Finlands geografiska läge vid korsningen mellan Östersjön och det arktiska området framhäver Finlands betydelse som en del av Natos nordliga försvar. Säkerheten i norra Finland har ett direkt samband med Natos försvarsplanering. Detta understryker betydelsen av att utveckla Lapplands infrastruktur, den logistiska hållbarheten, den militära rörligheten och de allierades mottagnings- och stödförmåga.

(23) Utskottet konstaterar att Finland i den arktiska omvärlden har specialkompetens vars strategiska betydelse ökar också med tanke på relationerna till de allierade. Verksamheten i kalla förhållanden, den arktiska rörligheten, infrastrukturens hållbarhet, försörjningsberedskapen, tryggheten av de kritiska systemens funktionsförmåga och ett perspektiv som betonar den övergripande säkerheten bildar en kompetenshelhet genom vilken Finland kan ge sina allierade konkret mervärde. Denna kompetens bör målmedvetet utnyttjas också för att fördjupa det transatlantiska försvarssamarbetet.

Utlåtande FsUU 10/2026 rd

Fördjupat nordiskt och regionalt samarbete

(24) Det nordiska försvarssamarbetet får allt större betydelse och Nordefco väger tyngre i försvaret av Finland. Även om de nordiska länderna har vissa skillnader i prioriteringarna och de strategiska utgångspunkterna för samarbetet, intensifierar den gemensamma säkerhetspolitiska miljön och det ökande behovet av regional handlingsförmåga samarbetet ytterligare.

(25) För Finland är Sverige en central försvarspolitisk partner. Ländernas säkerhet, försvarsplanering och operativa intressen är allt tätare sammankopplade. Det är motiverat att konstatera att de nordiska länderna har det mest direkta och konkreta intresset av att stödja Finland i en eventuell krissituation, eftersom Finlands säkerhet direkt påverkar säkerheten i hela Nordeuropa. Mot denna bakgrund stärker Sveriges roll som ramnation i Natos FLF-sammansättning Finlands säkerhet betydligt.

(26) Ett fördjupat försvarsindustriellt samarbete bör vara en tydlig strategisk prioritering i det nordiska samarbetet. Detta är särskilt viktigt när det gäller att stärka ammunitionsproduktionen, samarbetet kring pansarfordon och i vidare bemärkelse inom områden där man kan bygga upp gemensam förmåga, stärka den militära försörjningsberedskapen och minska beroendet av aktörer utanför Europa. Inom rymdsamarbetet har de nordiska länderna kompetens till stöd för varandra och utskottet anser att de nordiska länderna har all potential att bli en betydande global aktör inom rymdkompetens.

(27) Utskottet betonar att det vid sidan av Nato är viktigt att utveckla också andra former av regionalt säkerhets- och försvarssamarbete som kompletterar alliansens gemensamma försvar och stärker säkerheten, den regionala kriställigheten och det praktiska försvarssamarbetet i norra Europa. Ett samarbetsnätverk med många skikt bidrar till att stärka Finlands säkerhet i en situation där det blir allt viktigare att öka det europeiska ansvaret för det egna försvaret.

(28) Det brittiskeledda JEF-samarbetet (Joint Expeditionary Force) har en särskild betydelse, eftersom det möjliggör ett snabbt, flexibelt och pragmatiskt samarbete mellan likasinnade länder i Nordeuropa och Östersjöområdet, särskilt i situationer som kräver snabba insatser men som ligger under tröskeln för Natos kollektiva försvar. JEF bidrar till att stärka den regionala avskräckningen, spridningen av lägesbilden och det praktiska operativa samarbetet i Finlands närområden.

(29) Utskottet anser också att det är viktigt att fördjupa det övriga bilaterala och multilaterala försvarssamarbetet med de centrala europeiska Natoländerna. Utöver de nordiska länderna stärker särskilt samarbetet med Tyskland, Polen, Frankrike, Nederländerna och de baltiska länderna Finlands säkerhet, förbättrar den regionala lägesbilden, ökar kompatibiliteten och stöder trovärdigheten i försvaret av närområdena.

(30) Utskottet påpekar att av de stora Natoländerna deltar Storbritannien, Frankrike och Italien, utöver de nordiska länderna, i Finlands FLF-styrka. Det är ett konkret bevis på dessa länders beredskap att bidra till försvaret av Nordeuropa och till att stärka den regionala säkerheten.

Utlåtande FsUU 10/2026 rd

Europeiska unionens betydelse

(31) Europeiska unionen är en central säkerhets- och försvarspolitisk referensram för Finland, eftersom säkerheten i den nuvarande omvärlden inte bara bygger på militärt försvar utan också på ekonomisk hållbarhet, teknisk konkurrenskraft, försörjningsberedskap, skydd av kritisk infrastruktur och samhällets kristållighet. Inom dessa delområden har Europeiska unionen en roll för Finland som ingen annan internationell samarbetsstruktur fyller på motsvarande sätt.

(32) Även om Nato utgör den primära militära referensramen för Finlands kollektiva försvar, accentueras Europeiska unionens betydelse särskilt i fråga om den övergripande säkerheten. EU:s och Natos roller kompletterar varandra när det gäller att stärka säkerheten. Till unionens metodarsenal hör bland annat stärkt försvarsindustriellt samarbete, utveckling av den militära rörligheten, tryggnad av kritisk teknik, motverkande av hybridhot, stärkande av cybersäkerheten, sanktionspolitik samt frågor som gäller den ekonomiska säkerheten. Utskottet konstaterar att i fråga om militär rörlighet både inom Nato och EU är det ytterst viktigt att säkerställa att finansieringen riktas till projekt som genuint bedöms vara kritiska vid alliansens planering.

(33) Europeiska unionen gör betydande framsteg när det gäller försvar, säkerhet och samhällsberedskap. Färdplanen för EU:s försvarsberedskap 2030 är en heltäckande plan för att stärka Europas egen försvarsförmåga. Färdplanen främjar fyra flaggskeppsinitiativ: det europeiska drömförsvarsinitiativet, övervakningen av den östra flanken, det europeiska luftförsvarssystemet och det europeiska rymdförsvarssystemet. Initiativen syftar till att stärka Europas förmåga att bekämpa och försvara sig på land-, luft-, havs-, cyber- och rymdområdet och bidra till uppnåendet av de europeiska förmågemålen.

Stöd till Ukraina

(34) Ukrainas förmåga att försvara sig mot Rysslands omfattande anfallskrig är en central del av säkerheten i Europa. Stödet till Ukraina är inte bara en solidaritetsfråga, utan ett direkt säkerhetspolitiskt intresse för Finland och Europa. Rysslands anfallskrig har visat att den europeiska säkerhetspolitiska miljön har förändrats långvarigt och i grunden.

(35) Ukraina binder upp en betydande del av Rysslands militära kapacitet, försvagar dess förmåga att hota andra delar av Europa och kommer att ha en avgörande inverkan på den europeiska säkerhetspolitiska miljön under de kommande åren. Samtidigt avgörs i Ukraina i vidare bemärkelse frågan om den europeiska säkerhetsordningen kan ändras med våld. Stödet till Ukraina utgör därför också stöd till den regelbaserade internationella ordningen, stabiliteten i den europeiska säkerhetsordningen och en trovärdig avskräckning. Fredsförhandlingarna måste leda till en rättvis och hållbar fred för Ukraina, med respekt för landets suveränitet, territoriella integritet och det ukrainska folkets rätt att bestämma över sin egen framtid.

(36) Utskottet konstaterar att Ukraina under det mer än fyra år långa kriget också har blivit en betydande säkerhetsgarant. Ukraina har samlat på sig exceptionellt värdefull erfarenhet av modern krigföring med hög intensitet, användning av obemannade system, elektronisk krigföring, utnyttjande av underrättelseinformation i realtid, decentraliserade operationer och

Utlåtande FsUU 10/2026 rd

samhällets övergripande kristålighet. Dessa erfarenheter har också ett betydande värde för utvecklingen av Finlands och övriga Europas försvarsförmåga. Att stödja Ukraina är därför också en investering i att stärka Finlands och Europas egen försvarsförmåga, avskräckning och kristålighet.

Skrivningarna om kärnvapen i redogörelsen

(37) Riksdagen behandlar för närvarande en proposition (RP 72/2026 rd), där det föreslås att 4 § i kärnenergilagen upphävs. I den paragrafen föreskrivs det om förbudet att föra in kärnvapen i Finland. Utskottet konstaterar att propositionen har en väsentlig koppling till redogörelsen, eftersom redogörelsen efter att den aktuella paragrafen upphävts anger hur Finland förhåller sig till Natos kärnvapen i fredstid. Utskottet kommer att göra en heltäckande bedömning av kärnvapenfrågorna i det betänkande som senare kommer att läggas fram om propositionen.

(38) Den främsta skrivningen om kärnvapen i den aktuella redogörelsen lyder som följer: "Finland har förbundit sig fullt ut till Natos kollektiva avskräckning och försvar samt deltar i arbetet avseende Natos kärnvapenavskräckning. Finland avser inte att stationera kärnvapen på sitt territorium under fredstid. Finland har åtagit sig att följa fördraget om icke-spridning av kärnvapen och att fullgöra sina övriga internationella förpliktelser. Således kommer Finland inte att bli en kärnvapenstat. Vi fäster stor vikt vid en tät dialog om kärnvapenpolitik med våra nära allierade. Finland är beredd att överväga nya samarbetsformer. Finland fastställer självständigt sin ståndpunkt i alla frågor som gäller kärnvapenavskräckning."

(39) Utskottet anser det viktigt att Finland befäster sitt engagemang för Natos gemensamma kärnvapenpolitik och inte signalerar på ett sätt som kan tolkas som ett avståndstagande från alliansens gemensamma riktlinjer. Utskottet konstaterar att Finland anslöt sig till Nato 2023 utan begränsningar och förhandsvillkor.

(40) I redogörelsen konstateras att Finland inte har för avsikt att stationera kärnvapen på sitt territorium under fredstid. Enligt utredning är den säkerhetspolitiska betydelsen av skrivningen begränsad, eftersom Nato för närvarande inte bedöms ha behov av eller avsikt att stationera kärnvapen i Finland. Utskottet anser att skrivningen i första hand är ett nationellt politiskt ställningstagande och en strävan att bygga upp en kompatibel nordisk infallsvinkel på kärnvapenpolitiken. Samtidigt anser utskottet att det är viktigt att Finlands riktlinjer inte utformas på ett sätt som i onödan inskränker den strategiska obestämtheten när det gäller kärnvapen eller Finlands handlingsfrihet.

(41) Enligt utredning är det motiverat att formulera skrivningen om stationering av kärnvapen tillräckligt generellt. Under de nuvarande säkerhetsförhållandena ser Finland inget behov av att stationera kärnvapen på sitt territorium. Som suverän stat kommer Finland dock att självständigt ta ställning till kärnvapenfrågor och behålla sin beredskap att anpassa sig till förändrade omständigheter.

(42) Utskottet anser det viktigt att fördjupa dialogen om kärnvapen med nära allierade, särskilt de nordiska länderna, och att Finland är berett att överväga nya former av samarbete. I detta sammanhang noterar utskottet att Sverige, Norge och Danmark deltar i det franska initiativet om

Utlåtande FsUU 10/2026 rd

den franska kärnvapenavskräckningens betydelse för det europeiska försvaret. Finland överväger att ansluta sig till Frankrikes kärnvapeninitiativ. Utskottet betonar att det franska initiativet syftar till att komplettera, inte ersätta, Natos kärnvapenavskräckning.

(43) Utskottet betonar att det inte är ändamålsenligt att i detalj offentliggöra kärnvapenpolitiken på grund av logiken i Natos avskräckning. Det väsentliga är att Finland tydligt signalerar sitt engagemang för alliansens gemensamma lösningar, behåller sitt nationella beslutsfattande och självständigt bildar sin ståndpunkt i alla frågor som rör kärnvapenavskräckning.

(44) Utskottet betonar vikten av att riksdagen på förhand får omfattande och information om alla frågor och beslutsprocesser som gäller kärnvapenpolitiken.

Digitalisering och artificiell intelligens

(45) I den aktuella redogörelsen behandlas inte tekniken som ett separat tema i samma omfattning som i försvarsredogörelsen. Teknikens betydelse betonas dock i samband med stormaktskonkurrens, konkurrenskraft, krisberedskap och hantering av strategiska beroenden. Staterna konkurrerar allt mer om kritisk teknik, data, beräkningskapacitet, leveranskedjor och kompetens.

(46) Förenta staterna har kontrollen över grundläggande AI-modeller, molninfrastruktur och riskkapital, medan Kina målmedvetet bygger ett statligt stött AI-ekosystem som en del av sin industri och sitt geopolitiska inflytande. Europa har i stället fokuserat på reglering och riskhantering.

(47) Enligt utredning inser Europa ännu inte den strategiska betydelsen av artificiell intelligens. Artificiell intelligens håller på att bli en av framtidens kritiska infrastrukturer, med konsekvenser för ekonomi, samhälle och försvar. I modern krigföring möjliggör AI bland annat analys av underrättelseinformation, autonoma system, cyberförsvar och snabbare beslutsfattande. Utvecklingen i Ukraina visar att krigföringen snabbt håller på att bli datadriven, automatiserad och programvarubaserad.

(48) Utskottet betonar att utan egen teknisk kapacitet ökar risken för att Europa blir användare av system som utvecklats av andra. Artificiell intelligens måste betraktas som en strategisk fråga på samma sätt som energi, försvar och försörjningstrygghet. Utskottet anser att Finland har förutsättningar att bli en föregångare i utnyttjandet av AI, särskilt inom cybersäkerhet, försvarsteknik och säkerhetstillämpningar. En stabil verksamhetsmiljö, en stark digital kompetens och ren energi ger Finland konkurrensfördelar som vi målmedvetet bör utnyttja.

Övrigt

(49) Även om obemannade system har fått en snabb ökning i betydelse för krigföring, måste deras inverkan bedömas som en del av en bredare uppsättning av förmågor. Utskottet betonar att den ökande drönarhotbilden kräver att drönarförsvarskapaciteten stärks och att myndigheterna har tillräckliga befogenheter, resurser och teknisk kapacitet. Kapaciteten att bekämpa drönare måste utvecklas i nära internationellt samarbete, särskilt med Ukraina. Dessutom måste man

Utlåtande FsUU 10/2026 rd

säkerställa att allmänheten har tillgång till ett aktuellt och tillförlitligt kommunikations- och varningssystem på finska och svenska.

(50) En diversifierad energiproduktion stärker Finlands försörjningsberedskap, energitillgång och nationella säkerhet. Även om torvens betydelse för energiproduktionen har minskat har den fortfarande stor betydelse för försörjningsberedskapen. Utskottet konstaterar att torv för odling och strö, utöver energitorv, är strategiskt viktiga råvaror för vår livsmedelsförsörjning.

(51) Livsmedelstryggheten är en central del av Finlands försörjningsberedskap, kristållighet och nationella säkerhet. Inhemskt jordbruk och inhemsk livsmedelsproduktion minskar beroendet av externa leveranskedjor och tryggar befolkningens livsmedelsförsörjning även vid störningar och i undantagsförhållanden.

(52) Utskottet betonar att livskraften i östra Finland också är en säkerhetspolitisk fråga. Att befolkningen, tjänsterna och infrastrukturen i området bevaras stöder Finlands övergripande säkerhet, krisberedskap och gränsområdets funktionsförmåga.

(53) Sällsynta jordartsmetaller och andra kritiska mineraler har blivit allt viktigare på grund av den gröna omställningen, digitaliseringen och försvarsindustrins behov. Utskottet konstaterar att Finland har betydande mineralresurser i europeisk skala. En ansvarsfull utvinning stärker Europas strategiska självförsörjning och försörjningsberedskap.

Sammanfattning

(54) Rysslands storskaliga anfällskrig mot Ukraina, som inleddes 2022, förändrade den europeiska säkerhetspolitiska miljön i grunden. Den säkerhetspolitiska miljön har förändrats långvarigt, och det finns inga tecken på att den tidigare säkerhetsordningen kommer att återställas. Ryssland utgör fortfarande det största och mest långvariga hotet mot den euroatlantiska säkerheten.

(55) Finlands säkerhet bygger på en stark nationell försvarsförmåga, Natomedlemskap, EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik samt ett omfattande internationellt försvarssamarbete. Allmän värnplikt, hög försvarsvilja, en omfattande reserv och en modell för övergripande säkerhet utgör grunden för Finlands försvarsförmåga och resiliens.

(56) En stark försvarsvilja bygger också på social rättvisa. För att försvarsviljan ska vara hög måste alla kunna uppleva Finland som ett rättvist samhälle och ett land som är värt att försvara. Värnplikten måste utvecklas. Ett bra exempel på detta är den informationsdag som anordnas för kvinnor i samband med uppbåd. Det frivilliga försvaret är en viktig del av Finlands övergripande säkerhet och försvarsförmåga. Det stärker medborgarnas förmåga att hantera störningar och kriser.

(57) Utskottet anser att Europa måste stärka sin egen försvarsförmåga och ta ett större ansvar för sin säkerhet. Samtidigt är det viktigt för Finlands och Europas säkerhet att den transatlantiska länken förblir stark. Nato utgör den militära kärnan i den kollektiva försvarsdimensionen, medan

Utlåtande FsUU 10/2026 rd

Europeiska unionen stöder säkerheten genom att stärka sina medlemsstaters ekonomiska hållbarhet, tekniska konkurrenskraft, försörjningstrygghet och resiliens.

(58) Finlands strategiska betydelse har ökat som en del av Natos nordliga försvar. Det nordiska samarbetet, regionala partnerskap och Finlands arktiska kompetens stärker Finlands ställning som säkerhetsgarant och stöder stabiliteten i hela Nordeuropa.

(59) Förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön framhäver också betydelsen av försvarsindustriell kapacitet, teknisk kompetens, försörjningsberedskap och samhällets resiliens. Hybridpåverkan, cyberhot och störningar i kritisk infrastruktur är en permanent del av verksamhetsmiljön, vilket kräver kontinuerlig beredskap och en allt närmare samordning av den inre och yttre säkerheten.

(60) Utskottet konstaterar att den särskilda relevansen i de utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska redogörelserna ligger i att de förelägger riksdagen aktuella frågor för behandling. På så sätt möjliggör de en politisk debatt i utskotten och i plenum och skapar utrymme för en bredare samhällsdebatt. Utskottet anser att det finns ett behov av en regelbunden debatt i plenum om utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. Detta kommer också att öka allmänhetens medvetenhet om viktiga försvarspolitiska frågor.

(61) Utskottet konstaterar att händelserna i världen utvecklas så snabbt och är så komplexa och oförutsägbara att det är omöjligt att i redogörelserna fullt ut i realtid beskriva den aktuella situationen. För att utrikes- och säkerhetspolitiken ska kunna baseras på bästa möjliga kunskap och gemensam lägesuppfattning måste redogörelserna åtföljas av en kontinuerlig uppdatering av lägesbilden och en intensiv dialog mellan beslutsfattare, myndigheter och viktiga politiska aktörer. Utskottet betonar att det även framöver är nödvändigt med en parlamentarisk uppföljning av beredningen av redogörelserna.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Försvarsutskottet föreslår

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande FsUU 10/2026 rd

Helsingfors 3.6.2026

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Mikko Savola cent
medlem Timo Furuholm vänst
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Tomi Immonen saf
medlem Riitta Kaarisalo sd
medlem Mika Kari sd
medlem Pauli Kiuru saml
medlem Jani Kokko sd
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Paula Werning sd
ersättare Petri Huru saf
ersättare Tuomas Kettunen cent
ersättare Sari Tanus kd.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.

Utlåtande FsUU 10/2026 rd Avvikande mening 1

Avvikande mening 1

Motivering

Statsrådets redogörelse om förändringen i den utrikes- och säkerhetspolitiska omgivningen har samband med regeringens proposition RP 72/2026 rd som behandlas i riksdagen och i vilken det föreslås att 4 § i kärnenergilagen upphävs. I den paragrafen föreskrivs det om förbudet att föra in kärnvapen i Finland. I redogörelsen fastställs hur Finland förhåller sig till Natos kärnvapen i fredstid. Detta sägs om kärnvapen: "Finland har förbundet sig fullt ut till Natos kollektiva avskräckning och försvar samt deltar i arbetet avseende Natos kärnvapenavskräckning. Finland avser inte att stationera kärnvapen på sitt territorium under fredstid. Finland har åtagit sig att följa fördraget om icke-spridning av kärnvapen och att fullgöra sina övriga internationella förpliktelser. Således kommer Finland inte att bli en kärnvapenstat."

I Finland har det i årtionden funnits en tradition av att diskutera centrala utrikes- och säkerhetspolitiska frågor i förväg mellan partierna över regerings- och oppositionsgränserna. Mot denna historiska bakgrund är det beklagligt att man i fråga om kärnenergilagen har frångått denna tradition.

Finlands gällande lagstiftning har gjort det möjligt för Finland att delta fullt ut i Natos kärnvapenavskräckning och kärnvapenplanering. Som Natomedlem omfattas Finland redan nu av Natos kärnvapenavskräckning. Av dessa skäl är det inte motiverat att i redogörelsen ersätta lagstiftningsbegränsningar med ett politiskt åtagande.

Avskaffandet av begränsningarna i lagen och ställningstagandet på redogörelsenivå motiveras med en tillnärmning till de övriga nordiska ländernas linje. Det bör dock noteras att Finlands utgångsläge skiljer sig avsevärt från de övriga nordiska länderna.

I de andra nordiska länderna är åtagandena om kärnvapen starkare än i redogörelsen. Island har lagstiftning som motsvarar den nuvarande finska kärnenergilagen. Danmark och Norge har klausuler i sina DCA-avtal som innebär att inga kärnvapen kommer att stationeras i dessa länder i fredstid. Det finns inga bestämmelser om kärnvapen i det DCA-avtal som Finland och Förenta staterna har ingått, eftersom DCA-avtalet förhandlades fram i en situation där det inte var lagligt möjligt att föra in amerikanska kärnvapen i Finland. Om förbudet nu upphävs kommer Finlands strategiska ställning att förändras på ett sätt som skulle kräva att kärnvapenbestämmelser införs i DCA-avtalet.

Dessutom skiljer sig Finlands geografiska läge från de övriga nordiska länderna, och därför hade det varit motiverat att göra en omfattande analys av hur ändringen påverkar Finlands säkerhet. Som framgår av de många sakkunnigyttranden som utskottet har fått skulle den föreslagna ändringen, i stället för att öka Finlands säkerhet, medföra betydande risker som inte har lyfts fram i redogörelsen eller i den anknytande propositionen.

Bakom förslaget finns planer på att sprida ut kärnvapen i kristider, vilket delvis ingår i den vanliga kärnvapenplaneringen. Antagandet är att Ryssland skulle avstå från en begränsad

Utlåtande FsUU 10/2026 rd
Avvikande mening

kärnvapenattack eftersom man fruktar ett begränsat motangrepp från Nato då spridningen försvårar ett förebyggande angrepp mot alliansens taktiska kärnvapenkapacitet. Så Ryssland skulle behöva rikta in sig på många fler mål, vars exakta läge de inte känner till, utöver de sex europeiska kärnvapenbaserna. I de sakkunnigyttranden som utskottet har mottagit ifrågasätts dock den säkerhetsfördel som spridningen medför, och det hävdas att spridningsplanerna snarare ökar risken för kärnvapenkrig. Slutligen är spridning inte ett hinder för ett förebyggande angrepp, utan det gör bara att en större del av Europa blir sårbart för kärnvapenangrepp. Dessutom finns det andra särskilda eskaleringsrisker i samband med taktiska kärnvapen, eftersom tröskeln för användning är lägre än för strategiska vapen och deras bärare vanligtvis är dubbelanvändningsobjekt, vilket innebär en risk för felbedömningar och missförstånd.

I redogörelsen betonas att ”i en föränderlig situation är det allt viktigare för Finland att försvara och stärka den regelbaserade internationella ordningen.”. Det är viktigt att notera att om kärnenergilagen ändras för att tillåta införsel av kärnvapen till Finland, försvagar vi samtidigt själva det regelbaserade internationella systemet. En liberalisering av Finlands kärnvapenlagstiftning och tillåtelse av kärnvapen på finskt territorium skulle också strida mot Finlands långvariga linje att främja kärnvapenbegränsningar och kärnvapenedrustning.

Avvikande mening

Vi föreslår

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 3.6.2026

Mika Kari sd
Paula Werning sd
Riitta Kaarisalo sd
Jani Kokko sd
Hanna Holopainen gröna

Utlåtande FsUU 10/2026 rd Avvikande mening 2

Avvikande mening 2

Motivering

Syftet med redogörelsen har varit att komplettera den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen från 2024, eftersom det har skett betydande förändringar i det världspolitiska läget efter att redogörelsen blev klar. Enligt redogörelsen handlar det om förändringar i Förenta staternas utrikespolitik, militära och politiska utvecklingstrender i samband med Rysslands anfallskrig mot Ukraina och den militära upptrappningen i Mellanöstern, särskilt efter Förenta staternas och Israels angrepp mot Iran. Dessutom betraktas det som en förändring att säkerheten i Arktis har blivit mer framträdande på den internationella politiska agendan.

Problemet är att medan man med rätta talar mycket öppet om Ryssland, så talar man inte öppet om den dramatiska förändringen i till exempel Förenta staternas utrikespolitik: man noterar förändringen i Förenta staternas politik och att den ställer allierade och partner inför en ny situation. Den transatlantiska samarbetsmiljön präglas nu av oförutsägbarhet, snabba förändringar och hårdare retorik, sägs det. Men redogörelsen stannar ändå för att intyga hur nära relationerna mellan Finland och Förenta staterna är och hur nyttigt Finland strävar efter att vara för Förenta staterna. Målet är att fortsätta att engagera Förenta staterna i Europas säkerhet.

Redogörelsen varken erkänner eller analyserar de fakta som vi läser om i tidningarna varje dag. Förenta staternas utrikespolitik under Donald Trumps ledning har på många sätt blivit oförutsägbar och mindre tillförlitlig. Detta innebär onekligen konsekvenser också för Europas säkerhet, situationen i Ukraina och Natos verksamhet, som vi redan har sett. Trump har också upprepade gånger hotat att dra Förenta staterna ur Nato: engagemanget i Nato är inte längre en självklarhet. Trump har också till exempel fördröjt kongressens beslut om stödåtgärder för Ukraina, meddelat att vapenleveranserna till Nordeuropa fördröjs på grund av kriget mot Iran och meddelat att han drar tillbaka sina trupper från Tyskland.

I avsnittet om Iran talas det om attacker från Förenta staterna och Israel, trots att hela världen vet att de två länderna anföll Iran utan att rådfråga eller ens informera sina allierade, och därmed visade fullständig nonchalans för internationell rätt. Det faktum att Israel också anföll Libanon, där över en miljon människor har tvingats fly från sina hemtrakter på grund av Israels angrepp, nämns inte alls i redogörelsen. Tusentals människor har dött i Israels krigsoperationer i Libanon.

Inte heller nämns folkmordet i Gaza eller situationen på Västbanken, trots att situationen bara förvärras. Sedan kriget i Iran började har Israel attackerat Gaza nästan varje dag, medicinska evakueringar från området har stoppats och Israels tillbakadragande från Gaza enligt Trumps plan har inte alls gått framåt. På Västbanken har våldet i bosättningarna ökat och blivit alltmer brutalt. Israels apartheidpolitik fördjupas, vilket illustreras av en ny chockerande lag som gör det möjligt att döma uttryckligen endast palestinier till döden.

Grönland nämns en gång i redogörelsen, och då bara i en bisats. Det är obegripligt att man inte tar starkare ställning för Danmark och grönlänningarna. I redogörelsen konstateras att Norden är

Utlåtande FsUU 10/2026 rd **Avvikande mening 2**

Finlands allra närmaste samarbetspartner, men det framgår inte hur allvarliga de hot som Trump riktat mot sin allierade är.

I rapporten talas det om vikten av en regelbaserad världsordning, att försvara och stärka den. Tyvärr följer Finland inte konsekvent denna linje i praktiken. Till exempel Finlands utträde ur Ottawakonventionen som förbjuder infanteriminor motverkar förstärkningen av internationella regler och avtal. Om kärnvapenbegränsningarna upphävs, vilket regeringen har föreslagit, kommer det också att försvaga det regelbaserade internationella systemet.

Vänsterförbundet framhåller att Finland alltid måste stå på de mänskliga rättigheternas och den internationella rättens sida. Vi måste sluta med dubbelmoralen i Finlands utrikespolitik. Mänskliga rättigheter främjas inte selektivt, utan alltid och konsekvent. Finland måste kunna fördöma Rysslands, Förenta staternas, Israels och alla andra länders verksamhet som strider mot internationell rätt.

Regeringens strategi är att medvetet fördunkla frågan om huruvida Finland har kärnvapen eller inte. Denna strategi ökar inte Finlands säkerhet, eftersom även de sakkunniga i sina yttranden anser att om vi tillåter kärnvapen på vårt territorium kommer vi att bli ett mål för ryska attacker. Dessutom innebär det också en ökad risk för missförstånd och därmed risken för att ett kärnvapenkrig kan börja av misstag, oavsett om det finns kärnvapen på finskt territorium eller inte.

Vänsterförbundet nöjer sig inte med skrivningen i denna redogörelse att ”Finland avser inte att stationera kärnvapen på sitt territorium under fredstid”, eftersom den skrivningen inte hindrar att kärnvapen förs in i Finland åtminstone tillfälligt under fredstid, eftersom regeringen har för avsikt att avskaffa alla kärnvapenrestriktioner i lagen. Avvecklingen av restriktionerna ökar inte finländarnas säkerhet, utan försvagar den.

Kärnvapenhotet har inte försvunnit. Tvärtom, nya länder försöker skaffa kärnvapen och stormakterna moderniserar sina. Kärnvapenedrustningen är därför viktigare än någonsin, och Finland måste handla aktivt i den.

För Vänsterförbundet är Finlands och finländarnas säkerhet en viktig prioritet. Finland har skött sitt eget försvar och det måste vi göra även i fortsättningen. Det är klart att Finland och Europa i det nuvarande säkerhetsläget måste satsa på försvaret och rätta till de rådande bristerna. Vänsterförbundet förbinder sig dock inte till försvarsutgiftsåtagandet från toppmötet i Haag och har lyft fram denna ståndpunkt också i samband med den försvarspolitiska redogörelsen. I stället för att haka upp sig på procenttal är det viktigare att utreda hur pengarna används, vad vi har råd med och vilka effekter de olika satsningarna har på samhället.

Vid Natos toppmöte i Haag kom man överens om ett nytt försvarsutgiftsåtagande på 5 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Av åtagandet utgör 3,5 procent så kallade direkta försvarsutgifter och 1,5 procent andra försvarsrelaterade utgifter. Åtagandet ska uppnås senast 2035. Vårt lands regering har redan tidigare fattat beslut om att öka försvarsutgifterna till 3 procent före 2030. I planen för de offentliga finanserna höjer regeringen nu målet till 3,2 procent.

Utlåtande FsUU 10/2026 rd
Avvikande mening

Det ökar försvarsutgifterna med sammanlagt 2,7 miljarder euro fram till 2030 jämfört med nivån för innevarande år.

Planen för de offentliga finanserna visar också att regeringen Orpo har misslyckats helt i sin ekonomiska politik. Det årliga underskottet i statsfinanserna ökar ytterligare under de kommande åren, vilket medför stora utmaningar för nästa regering. Det svaga ekonomiska läget och regeringens misslyckade ekonomiska politik talar inte för regeringens beslut att på eget initiativ och i strid med tidigare riktlinjer höja försvarsutgiftsnivån. Det är därför nödvändigt att i Finland föra en öppen parlamentarisk debatt om finansieringen av försvarsutgifterna.

Avvikande mening

Jag föreslår

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 03.06.2026

Timo Furuholm vänst